

Exploring Halakhah on Living Kidney Donation

Rabbi Dr. Jason Weiner, BCC ~ Cedars-Sinai

Babylonian Talmud, Bava Metzia 62a

Two people were traveling along the way and one of them had in his possession a flask of water. If both drink from it, they will both die. However, if only one of them drinks, he will be able to reach a settlement. Ben Peturah preached: It is better that both should drink and die and one should not witness the death of his fellow. This was accepted until R' Akiva came and taught, "The Torah says, 'That your brother may live with you' implying that your own life takes precedence over your fellow's life."

Jerusalem Talmud, Terumot 8:4

Rav Issi was captured in Safsufa. Rav Yochanan said, "[We might as well] wrap his corpse burial shrouds." Rabbi Shimon Ben Lakish responded, "I will go and either kill or be killed and save him with strength!" He went and appeased them and they returned Rav Issi.

Responsa of Radvaz, 5:218

I was asked my opinion regarding the ruling of Maimonides that anyone who is able to save someone and does not transgresses the verse "Do not stand idly by the blood of your neighbor"...

My response is that Maimonides' ruling here refers to a case in which one is plainly able to save another without putting themselves into any danger at all, for example if someone is sleeping under a crumbling wall and one is able to wake them and does not do so, or if one has testimony which could save someone else, one transgresses "Do stand idly by..." Not only this - Even if there is some possible danger, for example if one sees another drowning at sea or robbers coming to attack him, or a dangerous animal, all of which involve a possible danger to oneself - one must nevertheless save the other. Even if they can't do so by direct physical means, they are not exempted; rather, they must do so financially... However, if the possibility (of danger) tends towards certainty, one is not obligated to endanger oneself to save another. Even if the chances are even, one would not be obligated to endanger oneself, for "who says that your blood is redder than his? Perhaps his blood is redder!" But if the chances are not even, rather they tend toward saving the other without endangering oneself,

תלמוד בבלי מסכת בבא מציעא דף סב

שנים שהיו מהלכין בדרך, וביד אחד מהן קיתון של מים, אם שותין שניהם - מתים, ואם שותה אחד מהן - מגיע לישוב. דרש בן פטורא: מוטב שישתו שניהם וימותו, ואל יראה אחד מהם במיתתו של חברו. עד שבא רבי עקיבא ולימד: וחי אחריך עמך - חייך קודמים לחיי חברך.

תלמוד ירושלמי מסכת תרומות ח:ד

רבי איסי איתציד בספסופה אמר רבי יונתן יכרך המת בסדינו אמר רבי שמעון בן לקיש עד דאנא קטיל ואנא מיתקטיל אנא איזיל ומשיזיב ליה בחיילא אזל ופייסון ויהבוניה ליה.

שו"ת רדב"ז חלק ה סימן ריח

שאלת ממני אודיעך דעתי במה שכתב הרמב"ם ז"ל הל' רוצח ושמירת נפש פ"ק כל היכול להציל ולא הציל עובר על לא תעמוד על דם רעך...

תשובה מה שכתב הרב ז"ל כל היכול להציל וכו' איירי במי שיכול להציל להדיא בלא שישתכן המציל כלל כגון שהיה ישן תחת כותל רעוע שהיה יכול להעירו משנתו ולא העירו או כגון שידוע לו עדות להצילו עבר על לא תעמוד על דם רעך. ולא זו בלבד אלא אפילו יש בו קצת ספק סכנה כגון ראה אותו טובע בים או לסטים באים עליו או חיה רעה שיש בכל אלו ספק סכנה אפ"ה חייב להציל ואפילו שלא היה יכול להציל בגופו לא נפטר בשביל כך אלא חייב להציל בממונו... ומ"מ אם הספק נוטה אל הודאי אינו חייב למסור עצמו להציל את חברו ואפי' בספק מוכרע אינו חייב למסור נפשו דמאי חזית דדמא דידך סומק טפי דילמא דמא דידיה סומק

and one did not save, one transgresses "Do not stand idly by". This is what seems true in my humble opinion.

טפי אבל אם הספק אינו מוכרע אלא נוטה אל ההצלה והוא לא יסתכן ולא יציל עבר על לא תעמוד על דם רעך. הנראה לע"ד כתבתי.

Responsa of Radvaz, 3:627

You asked me to inform you of my opinion regarding what you saw written, that a ruler said to a Jew: "Allow me to sever one of your non-vital limbs or I will kill this other Jew." Some say that in this case he must allow him to cut off the limb, since it will not kill him, and the proof is [paraphrasing] that we violate Shabbat to save a life, but not to save a limb, thus the hierarchy is: life, Shabbat, limb. So we should sacrifice a limb to save a life. And you wanted to know if we should rely on this position...

[He rejects the above logic] And in addition, it is written, "Her [the Torah's] ways are ways of pleasantness" and it is required that the laws of our Torah should accord with the intellect and logic. And how could it occur to anyone that a person should be required to allow someone to blind his eye or cut off his arm or leg so that that person should not kill his friend. Therefore, I do not see a reason to require this, although it is a righteous act, and praised is someone who can live up to this. And if there is a potential risk to his own life (by allowing the limb to be severed), to allow this would be foolish righteousness, for your doubtful risk is weightier than your friend's definite risk. This is what seems correct to me.

Applications/Rulings

יג) זאת תורת העולה. דבמקום שיש ודאי ספק פיקוח נפש יש להכריע שאסור לו לאדם לנדב אבר מאבריו בכדי לשתולו בגופו של חבירו ולהצילו עי"כ מסכנה ודאית, והעושה כן הר"ז חסיד שוטה, וישנו איפוא איסור על כך גם על הרופא המבצע שלא לסכן בקום ועשה דמו של זה בכדי להציל דמו של חבירו (ועל אחת כמה כשגם דבר ההצלה שקול בספק) דמאי חזית וכו', ואם יקרה אסון והאיש הזה ימות בגלל הוצאת האבר ממנו נראה דדם יחשב לרופא שביצע זאת ודמו ידרש ממנו. ובמקום שאין ספק סכנה נשקפת לעין אזי אף על פי שאין כל חיוב ולא מצוה על שום אדם לנדב אבר כל שהוא מאבריו כדי לשתול בגופו של חבירו ולהצילו עי"כ ממיתה, מ"מ המנדב זאת למדת חסידות יחשב לו זאת, ואם מנדב בלב שלם וגמור (עיין ב"ק ד' צ' ורמב"ם פ"ה מחובל ומזיק הי"א וטור וח"מ סי' תכ"א סעיף י"ב) מותר לרופא לבצע זאת.

וכפי שאמרו לי הרופאים (כשהרצאתי לפניהם על נושא זה) הוצאת כליה וכדומה מהאברים הפנימיים מאדם אף על פי שהוא בריא כרוך בסתמא בספק סכנה. ועל כן אין להתנדב על כך בסתמא ואין לרופא

שו"ת רדב"ז חלק ג סימן תרכז

שאלת ממני אודיעך דעתי על מה שראית כתוב אם אמר השלטון לישראל הנח לי לקצץ אבר אחד שאינך מת ממנו או אמית ישראל חבירך. יש אומרים שחייב להניח לקצץ האבר הואיל ואינו מת והראיה מדאמרין בע"ז חש בעיניו מותר לכוחלה בשבת ומפרש טעמא משום דשורייני דעינא בלבא תליא משמע הא אבר אחר לא והשתא יבוא הנדון מק"ו ומה שבת החמורה שאין אבר אחד דוחה אותה היא נדחית מפני פקוח נפש אבר אחד שנדחה מפני השבת אינו דין שתדחה מפני פקוח נפש ורצית לדעת אם יש לסמוך על טעם זה

ותו דכתיב דרכיה דרכי נועם וצריך שמשפטי תורתנו יהיו מסכימים אל השכל והסברא ואיך יעלה על דעתנו שיניח אדם לסמא את עינו או לחתוך את ידו או רגלו כדי שלא ימיתו את חבירו הלכך איני רואה טעם לדין זה אלא מדת חסידות ואשרי חלקו מי שיוכל לעמוד בזה ואם יש ספק סכנת נפשות הרי זה חסיד שוטה דספיקא דידיה עדיף מוודאי דחבריה. והנראה לע"ד כתבתי

1965:

שו"ת ציץ אליעזר חלק ט סימן מה

לבצע זאת, א"כ סגל חבורה של רופאים מומחים יחליטו אחרי עיון מדוקדק שהדבר לא כרוך בספק סכנת נפש למנדב, וכולי האי ואולי

1981:

שו"ת יחווה דעת חלק ג סימן פד

אולם באמת שנמסר לנו מפי רופאים מומחים ויראי שמים שדרגת הסיכון בהוצאת הכליה לאדם... התורם, היא מועטת מאד, וכתשעים ותשעה אחוזים מהתורמים חוזרים לבריאותם התקינה. ולפי זה הרי כל מה שהסכימו הפוסקים הנ"ל שאסור להכניס עצמו בספק סכנה, זהו רק בספק השקול, מה שאין כן... בנידון שלנו שבדאי שמצוה היא לתרום כדי להציל את חבירו ממות בטוח

ולכן נראה שהעיקר להלכה שמותר וגם מצוה לתרום כליה אחת מכליותיו להצלת חייו של אדם מישראל השרוי בסכנה במחלת הכליות. וראויה מצוה זו להגן על התורם אלף המגן. ומכל מקום בודאי שיש לעשות זאת רק על ידי רופאים מומחים, ושומר מצוה לא ידע דבר רע. והשי"ת ישלח דברו וירפא לכל. חולי עמו ישראל, כאמור שלום שלום לרחוק ולקרוב אמר ה' ורפאתיו

2016:

שו"ת מנחת אשר ח' ג' ס' קכג

כאשר מדובר בתרומת מח עצם שהסכנה לתורם היא כמעט אפסית, אף אם נניח שיש בתרומה זו... סכנה רחוקה, חיוב גמור הוא. בנוגע לתרומת כליה, לולי דמסתפינא מחבראי היה לבי נוטה שהיום חיוב גמור הוא, דכל המחקרים מוכיחים שהסכנה לתורם קטנה מאוד וכמעט זניחה, והסיכוי להציל גדולה מאוד.

אך מ"מ ברור דהוי מדת חסידות וכן ראוי לנהוג וראוי לעודד הנהגה זו

Other Questions

Talmud, Berachot 61a

The Sages taught: A person has two kidneys; one advises to do good and one advises to do evil. And it stands to reason that the one advising good is on the right and the one advising evil is on the left, as it is written: "A wise person's understanding is at their right hand, but a fool's understanding is at their left" (Ecclesiastes 10:2). The Sages taught: The kidneys advise...

תלמוד בבלי מסכת ברכות דף סא עמוד א

תנו רבנן: שתי כליות יש בו באדם, אחת יועצתו לטובה ואחת יועצתו לרעה. ומסתברא דטובה לימינו ורעה לשמאלו, דכתיב לב חכם לימינו ולב כסיל לשמאלו... תתנו רבנן: כליות יועצות

חשוקי חמד ברכות דף סא עמוד א

כליות יועצות

שאלה: מוכן לתרום כליה איזה יתרום ימנית או שמאלית?

תשובה. נאמר במסכת ברכות דף סא ע"א: ת"ר שתי כליות יש באדם אחת יועצתו לטובה ואחת יועצתו לרעה, ומסתברא הטובה לימינו ורעה לשמאלו. ולכן בענייננו אולי יתכן שעדיף שיתרום את הכליה השמאלית.

חברותא - הערות ברכות דף סא עמוד א הערה (37)

ביאר המהרש"א שהם האברים הפנימיים היחידים שנבראו בזוג, ולכן קבעו שהם ב' יועצי הלב, אחד לטוב ושכנדו לרע. וראה במדרש [ב"ר צה ב], ששתי כליותיו של אברהם אבינו היו נובעות לו חכמה,

ופשוט הוא שאין החכמה נוצרת מכח הבשר שבכליות, אלא כמבואר בשערי קדושה [א א] שאיברי הנפש [מתלבשים באיברי הגוף, וראה שפתי חיים [אמונה ב עמ' שטז

'שו"ת שביבי אש יו"ד ח' ב

שמעתי בשם הגר"ח"ק שליט"א דלכן ברא הקב"ה את האדם בשתי כליות בכדי שיוכל לתרום אחד מהם

וראוי לציין כי בענין זה יצא לאור חיבור יחיד ומיוחד בעולם ע"י בני רבי אברהם רביץ ז"ל, שהיו חילוקי דיעות ביניהם מי יזכה להיות התורם את כליתו לאביהם האם הבכור או מי שהציע עצמו תחילה, ולבסוף כמדומה שעשו גורל, והנה נראה דאין כאן חיוב מדין כיבוד אב דהרי כיבוד הוא משל אב ולא משל בן, ואפילו נימא משל בן היינו לתת מממונו אבל לא מגופו, אבל קיום מצוה רבה ודאי יש בזה ואשריהם ואשרי חלקם ומה' ישאו ברכה